

Ի ՅԻՇԱՏԱԿԱՄ ՄԵՌԵԼՈՅ

Արտուր մի ևս .

Ա՛նց սիրտ ընդ լուռ այդ ազարակ թախծալից՝
Ուր անկանին ցան անդադար սերմանիք ,
Ի ձմերանի եւ յամարան տապա հրատից .
Ձի յաւիտեանց ճակատագրեալ է կընիք
Սըփռել դոցա յանդաստանիդ ծոց անդորր ,
Յոր սաստ ոչ գամ մի տարերաց զօրեացէ .
Ուր անողոք սերմանահանն ահաւոր
Ակօս յակօս լայնափեռեկ պատառէ .

Եւ սերմանիք ի սերմանիս
Խառն անկանին կուտակ կուտակ .
Որպէս սուզին ալիք յալիս՝
Չորովք ճշէ փըրփրոց պըղպղակ :
Ճըչեաց , մընչեաց եւ հէք դու սիրտ
Ի սերմանիսդ ակօսից խիտ :

Տես աւանիկ տըրտում ամբոխ այցելուաց
Երերածուփ , խորշոմերես , կորակոր ,
Ընդ ազարակդ այդ ելանէ յամբընթաց .
Ո՞հ յառաջէ առ թաւ թըփիկ սըզաւոր ,

Ո՞րն անպաճոյճ առ սեաւ խաչիկ ի կանգուն .
Ո՞րն այլ ի հող՝ առ վէմ՝ թաւալ մամուլատ .
Հընչէն հառաչք եւ հեծութեանց ձայնք լըռուն .
Բիւրք ըզմահու լուանան արձանս լալակաթ :
 Եւ հէք դու , սիրտ , մատիւր օն եկ ,
 Աստ յայս տապան ցուրտ առ երի ,
 Եւ ի դորա վերայ բեկբեկ
 Խորտակեալիւր զերդ սափոր լի .
 Լաց , հեծեծեաց , սրբեւա՛ զտապանդ
 Եւ զո՞ր անուն ընթեռնուս անդ :

Ո՛հ , Հայր * , ներեա՛ , յալուց խորոց իմ սրգոյս ,
Թէ ելեալ յայց քոյ մահաբուն տապանին՝
Աղեկոտոր ըզմըմընջին դառն ողբոյս
Բերկրեցելումդ հոգետաւիդ յանմահ վին ,
Յաւտազուարթ գըրգարանիդ յառադաստ ,
Հեղում ի լուր . գորով յոգիդ զարթիցէ
Ընդ խիստ մորմոք քոյոց որդւոց չարաբաստ :
Աղանակերպ սաւառնելոցդ յաշխարհէ
 Սուրբ Սերովբիցդ արփիազգեաց
 Եւ սըրբափայլ հուր ֆերովբից ,
 Մըշտանորոգ՝ ի կայսդ արփեաց ,
 Են ըզմայլանք , զըւարճք խընդից .
 Մեզ հեծութիւնք յառըստորեւս
 Հարկեն յարտօսը ըզմեզ եւ եւս :

Արտօսը եւս այլ , զի սիրտք զեղուն դեռ հեծեն .
Ըզցուրտ բաժակըն քամեսցուք արտասուաց
Ի թաւալեալ նըւիրական շիրմիդ վէմ .
Այլ յար մըրուրն ի յատակին կացցէ մած .
Սուգ թախժագին , տունկ ի հովտիս տըրտմութեան
Նոճիատիպ արձանասցի տըխրատես .
Որ առ նովաւ սըգան , տըրտմին եւ հոգան ,
Արտասուեսցեն հառաչս հեղեալ դառնապէս ,
 Հեկեկալիւր եւ անձկայրեաց
 Քո անուշակ յիշատակաւ .

* Հ . Համադասպ Վ . Թերճիմանեան . տես 'ի Բազմավէպ 1862 . Նոյեմբեր :

Ձերդ մինչ լըռեն ձայնք անձրեւաց ,
Հողմոյն ի շունչ՝ յանտառին թաւ
Ոստք ծանրացեալք անդ ցօղադին
Կաթեն ըզշող շիթս ի գետին :

Արտօսը եւս այլ , զի ողողեալ բերք ի լիճ
Եւ արտասուք արդ անկանին ի տապան ,
Դառն արտասուք . զի երաշխեպ բուռն հակիրճ
Յաննիազ տոյժս աւաղելի մարդկութեան ,
Ձըգէ ըզսիրտս՝ յոր պահանջիմք անդադար ,
Յերբ ի ճակատ բերեմք ըզծանր այն վըճիւ ,
Հարանց ի հարս եւ ի յորդիս անցեալ յար .
Որ զաչս ի հող մեզ արկանել տայ յաթիւ .

Ուր նկատեմք մեք ըզմերոց
Սըրտից հատորսըս սիրալիս՝
Վաղավախճանս երկրին ի ծոց .
Ծաղկեալք դեռ նոր ծիլ ի ծըղիս ,
Դեռ ընդ կենաց ըստեղնեալ տունկ ,
Փըթըթեալ նոր նոցին գարունք :

Մահկանացու ծընեալք՝ ի մահ եւ հանուր
Վարիմք անդուլ . ի սոյն կըրթէ ցանդ ըզմեզ
Համատարած իսկ բընութիւն ընդհանուր .
Ձի ըստ շըրջել եղանակացըն պէս պէս
Փոփոխին տունկը , թափին նախկինը , նորք յառնեն ,
Վայրավատեալ հոսին տերեք ազազուն ,
Ոչ եւս մեզ հեշտ հովանիս ոստք ծաւալեն .
Եւ ժողովին քաղ ի կողով միրգք հասուն :

Այսպէս վախճան է համայնից
Ծընեալ՝ յետոյ եւ մեռանել .
Այլ ոյր ի կէս անդ ընթացից
Հատանի նուրբ կենացըն թել ,
Մահն այն չիցէ արդեօք լալեաց ,
Դառնատոչոր հառաչանաց :

Յանշուք շինին ի տաղաւարն աղբատին
Ընդ տապ տօթոյն , խամրեալ այտիւքն հէք մըշակ ,
Վիժանս աղի գնացուցանէ դառնադին .
Ձի տարածամ ըզտունկն հարեալ բարկ խորչակ

Բզմըրդաբեր դալար ուղէշ ակաղձուն
Յիր ցան ըզմէն մի յոյսն յերկիր թօթափեաց :
Եւ գեղաղէշ տունկն հերապանծ չեւ յաշուն
Եկեալ ժաման՝ թաւալեցաւ մայրամած ,
Որ հովանի տարածանէր
Ճերմակ գըլխոյն իւր ալեւոր .
Արդ խոնարհէ նա վայրաբեր
Բզմերկ ճակատ իւր քըրտնաթոր
Դրոշմել համբոյր մի հուսկ յետին
Եւ զկամսդ օրհնել , Տէր , ի յերկին :

Դառնահոսան արտօսը հանգոյն ընթանայ
Եւ ի դարաստ քոյինատունկ սուրբ գրախտիս ,
Ազոյնա Տէր . զի տունկ չըքնաղ ի նըմա
Գեղածաւալ այն ինչ պարզեալ հովանիս
Ի 'ահա անկաւ եւ ճըմլեցան ընդ նովաւ
Սիրտք յողովից , եւ վէրք յոգիս կըշռեցան .
Եւ նորածին մատաղ հինգ բոյս * առ նովաւ
Վաղաթարչամբ խոնարհ ի հող կըքեցան .
Զորովք դբաղուկ իւր հովանուտ
Շուրջանակի ծաւալ սըփուէր ,
Եւ ոչ արփւոյն ինչ կիզանուտ
Ճառագայթից երբէք ներէր ,
Գալ անկանել թափ ի դալար
Գիրդ գագաթունսն ապիկար :

Արտօսը եւս այլ ի նուիրական վէմ չիրմին .
Զորով թէ գամ մի անցանեմբ երբէք մօտ ,
Բզթուրմ սըրբեալ զականողիս լալագին ,
Նանրաթախիծ ընթերցցուք յար անաղօտ
Զանցեալ նորին որ կայ յերկնից արդ գիւան ,
Եւ ըզներկայն լուսապայծառ յանհուն փառս ,
Իսկ զապառնին ո՛հ աղի շիթք թացցեն զայն :
Եկեաց աստ սուղ , այլ ճոխ կենացն էր համար :
Վաստակեցաւ աստ քըրտնաթոր ,
Եւ խնդրեաց ոչ յերկրի հանգիստ ,

* Իմա զհինգ ձեռասունսն առ մահճօք վախճանելոյն :

Յաւէտ երկնիցն էր տարփաւոր
Կրթելով յայն զակն եւ ըզսիրտ .
Յոր համբարձաւ արդ աւանիկ ,
Զեղբարց ըզսէր տանելով յինք :

Որոց յաւանդ յիշատակաց յաւիտեանց
Եթող յաստիս ըզվէմ* ցըրտին մահակիր ,
Զոր ի թանալ մեր ի կայլակս արտասուաց ,
Համբառնալով, Տէր, զաչս առ քեզ՝ ցօղալիր ,
Համբերատար ըզկամսդ օրհնեմք տընօրէն .
Եւ յանդիման քոյ խոնարհեալ կամակար
Ըզգլուխս ի վայր եւ ըզճակատս հողեղէն
Աստուածասաստ քոց հրամանաց կամք պատկառ .
Ի կենցաղումս հեծեծութեան
Ուր խինդ եւ լալ է հասարակ .
Որպէս ծաղիկ բազմաբուրեան
Թէ բուսանի խառն ընդ տատասկ ,
Մերթ լամբ եւ է զի զուարճանամք .
Այլ քո օրհնեալ միշտ լիցին կամք :

Հ. Ա. Ե.

Յոյն բանաստեղծից նկարագրական
ձրդոշքիւնը .*

Յոյն բանաստեղծները (այսպէս)
պարզ միջոցներ գործածելով անպա-
ճոյճ կերպով իրենց բնակութեան եր-
կրին մասերն այնպէս հաւատարմու-
թեամբ ու կենդանի նկարագրեցին որ

* Յօդուածս նոր վախճանեալ Ամբերի Յու-
նաստան, Հռովմ և Տանդէ գրուածքէն է : Հեղինակն
իւրաքանչիւրին վրայ խօսեւ սկսելէն առաջ իր
ընդհանուր վերնագիրը կը բացատրէ այսպէս .
Յունաստան բանաստեղծութեան ի Յունաստան . Հռովմայ
կերպարանքն ի զանազան դարս . Ուղեորութեան Տանդէա-
կան . այս իրեք նիւթն ալ այլ և այլ գլուխներ
բաժնած բարակ գիտողութիւններով ու նորանոր
իմաստներով գիտնաբար և իբր ականատես եր-
կարօրէն կը խօսի : Մենք Յունաստանի վրայ ըրած

ինչուան այսօր ճանապարհորդաց զար-
մանքի նիւթ է : Մանաւանդ Հոմերոս
հրաշալի է այս հաւատարմութեան կող-
մանէ . Ստրաբոն միշտ Աքիլլիսի և Ու-
դիսեայ երգչին վկայութիւնը մէջ կը
բերէ . իրեն համար Հայրն բանաստեղ-
ծից նաև գերազանց տեղագիր է : Շատ
հետաքրքրական բան է դիտել թէ ինչ-
պէս հոմերական բանաստեղծութեան

մատենագրական տեսութիւնն սկսած ըլլալով
Թարգմանեւ (տես Բազմ. ժէ տարի, էրես 153)
չուզեցինք անկատար թողուլ . մանաւանդ շարու-
նակութեանը մէջ Հոմերոսի բանաստեղծական
կատարելութեանցը վրայ մասամբ մը ճշտացած
ըլլալը տեսնելով աւելի յորդորուեցանք ի նոյն ,
մտածելով թէ շատ դիւրին է հիմա ազգերնուս
համար գաղղիացի անուանի գրագիտին ըսածներն
ստուգել, յոյն քերթողհօր ոգւոյն ճշգրտապէս
թափանցող աննման թարգմանութիւն մը ձեռք
ունենալով :